

Diplomová práce Karolíny Imlaufové s názvem Význam kartářství v každodenním životě v soudobé ČR se zabývá kartářstvím coby náboženským fenoménem. Práce je rozdělena na tři základní části (teoretickou, metodologickou a praktickou), obsahuje sedm kapitol a čítá celkem šedesát devět stran, včetně úvodu, závěru, použité bibliografie a příloh. Po formální stránce obsahuje text všechny náležitosti na diplomové práce kladené.

Autorka si pokládá dvě základní výzkumné otázky. Co vede člověka k tomu, aby si zakoupil tarotové karty a jakou hraje vykládací karet roli v každodenním životě zkoumaných subjektů? Rozdělení na část teoretickou, metodologickou a praktickou považuji na úrovni diplomové práce v oboru sociální antropologie za ne příliš šťastné a autorce bych pro případné budoucí texty doporučil vyvarovat se tohoto dělení a teorii či filozofii využít spíše k promýšlení a analýze poznatků získaných v průběhu terénního výzkumu.

Teoretická část v posuzované práci je spíše encyklopedickým přehledem, který jako čtenář nepovažuji za potřebný a jeho návaznost na vlastní výzkum je lehce nepřímá. Tato část má ovšem výrazně hlubší problém, který se odkrývá v plné míře právě v návaznosti na autorkou předkládané poznání, jež tvoří náplň části praktické. Práci zcela chybí usazení problematiky kartářství do sociálního, ekonomického a historického kontextu, které neumožňuje hlubší pochopení zkoumaného tématu. Právě období, které se v práci opakovaně vynořuje - 90. léta 20. století - představuje zcela fundamentální prostor, který má pro autorkou zmiňovaný New Age, potažmo pro kartářství, zcela klíčový význam. Manželé Comaroffovi zavedli koncept 'milionaristického kapitalismu', aby zdůraznili výrazně pragmatické kvality spasitelského kapitalismu na samém konci druhého tisíciletí, kapitalismu, který se prezentuje jako evangelium spásy. Kapitalismus, který dokáže transformovat světy marginalizovaných a slabých (Comaroff and Comaroff 1999b). Zde se dostáváme k dalšímu podstatnému neduhu předkládané práce.

Jedna ze základních rovin konstrukce antropologického myšlení je navázána na vysoce náročnou metodologii terénního výzkumu založeného na zúčastněném pozorování. Nespokojujeme se s tím, abychom se ptali sociálních aktérů na to, proč dělají to, co dělají a co je k tomu vede. Naopak se snažíme tyto jejich praktiky pozorovat. Jinými slovy, člověk není racionální jednatel. Touhy a motivy jsou utvářeny symbolickou sítí, ve které artikulujeme subjektivní pozice. To, co považujeme za vlastní důvody a touhy, je výsledkem vzájemných vztahů se symbolickým řádem.

Představu, kterou si vytváříme o sobě a světě kolem nás, obvykle nezpochybujeme, ani neproblematizujeme. Bezpečí, které nám dopřává, podrobujeme kritice zcela vyjímečně. Pokud však tyto bezpečné světy, respektive naše představy, vystavíme konfrontaci s trhlinou ve schránce ideologické lži, odhalíme ztělesněnou lež. Fetiš, který nám umožňuje unést jinak neúnosně bolestivou pravdu. A právě tento bolestivý moment je nezbytný, abychom prožili a spatřili podvod vlastního vědomí.

To, co se jeví z perspektivy této úrovně jako podivné, je však ona pravá, ontologická tvář naší existence a světa, ve kterém se vyskytujeme. "V reálně převráceném světě", praví Debord v deváté tezi Společnosti spektaklu, "je pravda momentem nepravdy" (Debord 2007). Bělohradský v narážce na jeden Shakespearův verš (2008) představuje spektakl jako obludu, která vysává ze slov smysl jako "lasička žloutek z vajíčka" (Bělohradský 2008: 13). Spektákl manipuluje s naším vnímáním světa a slovo odpoutává od svého původního významu, už není tím, co by jen označovalo. Pokud však tuto existenci zkoumáním demaskujeme, můžeme zaujmout hledisko existence pravé, ontologické, prostřednictvím které naše původně neochvějné představy o nás samých a světě kolem nás ztratí svoji bezpečnou jednoznačnost, normálnost a přirozenost. Tohoto ovšem nemůžeme docílit způsobem, kterým byla koncipována metodologie předkládaného výzkumu.

Diplomovou práci Karolíny Imlaufové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou 3.

Tomáš Ryška, Ph.D.